

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.924:351.741:347.965.43(477)
DOI 10.32782/2523-4269-2023-84-3-9

Медведенко Надія Василівна,

кандидат юридичних наук

(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6833-7852>

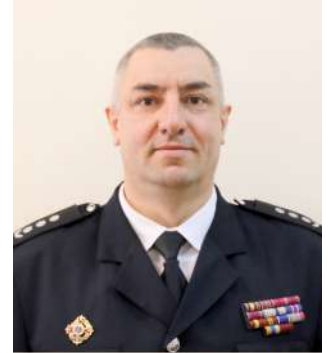

Медведенко Сергій Вікторович,

доктор філософії, доцент

(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9441-8552>

МІСЦЕ ПРЕДСТАВНИКА (ЗАХИСНИКА) ОСОБИ В ДИСЦИПЛІНАРНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті автори розглянули особливості представництва в дисциплінарному провадженні в органах Національної поліції України. Звернули увагу на специфіку його нормативно-правового регулювання, яке здійснюється доволі широким колом актів, що регулюють дисциплінарне провадження в межах загальної дисциплінарної відповідальності та спеціальної дисциплінарної відповідальності. Зауважено, що дисциплінарне провадження в органах Національної поліції України здійснюється щодо трьох категорій осіб: поліцейських, державних службовців та працівників поліції, які виконують функції, не пов'язані з несенням служби, що зумовлює його особливості у зв'язку з тим, положенням яких нормативно-правових актів слід керуватися в конкретному випадку.

Найчастіше потреба в представництві в дисциплінарному провадженні, що здійснюється в органах та підрозділах Національної поліції України, виникає в осіб, щодо дій яких воно проводиться, або зацікавлених осіб, якими можуть бути заявники, потерпілі та треті особи.

Досліджено особливості представництва в дисциплінарному провадженні в органах поліції зарубіжних країн на прикладі поліції Англії та Вельсу, Польщі, США та Федеративної Республіки Німеччини. Звернено увагу на можливості вдосконалення дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України, зокрема шляхом інтегрування окремих аспектів досвіду представництва в дисциплінарному провадженні поліції зарубіжних країн.

Ключові слова: представник, захист прав та інтересів особи, адвокат, дисциплінарне провадження, поліція, зарубіжний досвід.

Постановка проблеми. Зародженню інституту представництва сприяв розвиток людства, державності та економічних стосунків. Потреба в представництві для ефективного захисту прав та інтересів особи

зростала разом з ускладненням суспільних відносин. Участь представника особи забезпечувала ефективність захисту в судовому процесі та можливість оперативного вирішення тих чи тих питань, взяття участі

в процедурах. Це стосується як участі в кримінальному процесі, цивільних правовідносинах, так і в адміністративному процесі.

На поліцію загалом та на кожного поліцейського окремо державою та суспільством покладено виконання надзвичайно важливих та непростих завдань щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Водночас працівники поліції також потребують захисту своїх прав та інтересів, зокрема в дисциплінарному провадженні. На перший погляд, це повною мірою забезпечується законодавчо закріпленою можливістю залучення представника, але на практиці ця можливість майже не використовується працівниками поліції у зв'язку з тим, що представником може бути лише адвокат. Такий безальтернативний варіант представництва для працівників органів Національної поліції України дещо обмежує право особи на захист, адже залучення адвоката пов'язано з додатковими витратами часу на його пошук, оформлення договору, що викликає певні труднощі через високе службове навантаження, а також вимагає витрати коштів на оплату наданих послуг. Зазначене часто призводить до нівелювання наданої законодавством можливості реалізації права на правничу допомогу й потребує додаткових можливостей для її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим підґрунтям для цієї праці стали дослідження низки вчених, які вивчали проблемні питання дисциплінарної відповідальності, дисциплінарного провадження, серед яких: О. М. Бандурка, В. К. Колпаков та М. М. Тищенко, які досліджували місце дисциплінарного провадження в системі адміністративного процесу; О. І. Безпалова та О. В. Джафарова, які розглядали порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України; В. В. Гурін, Т. П. Мінка, Д. П. Полівчук, що пропонували авторську класифікацію суб'єктів дисциплінарного провадження, зокрема і в органах внутрішніх справ; В. С. Ануфрієв, який вивчав соціологічно-правові аспекти зміцнення службової дисципліни в ОВС України; А. А. Астаф'єв та С. С. Баглаєнко, чия увага була зосереджена на адміністративно-правових засадах та особливостях правового регулювання проведення службових розслідувань в органах Національної поліції України; В. В. Серета, який досліджував дисциплінарну відповідальність в адміністративних публічно-правових відносинах; В. І. Щербина, який присвятив своє дослідження дисциплінарній відповідальності державних службовців ОВС, та низка інших.

Незважаючи на приділену увагу науковців до дисциплінарного провадження в органах Національної поліції, а особливо до питань, пов'язаних саме зі службовим розслідуванням, тему участі, місця представника (захисника) особи в дисциплінарному провадженні в органах поліції майже не розкрито. Це питання найчастіше розглядається по дотичній під час вивчення інших пов'язаних питань, тому потребує додаткової уваги.

Метою статті є розкриття місця та ролі представника (захисника) особи в дисциплінарному провадженні в органах Національної поліції України, дослідження зарубіжного досвіду та пошук можливостей покращення захисту прав та інтересів особи під час розгляду та вирішення дисциплінарних справ в органах поліції.

Виклад основного матеріалу. У сфері трудового, адміністративного права та адміністративного процесу державного управління дисциплінарне провадження

є важливим складником у питанні забезпечення дотримання трудової та службової дисципліни, здійснення профілактики правопорушень, поновлення порушених прав та відшкодування завданої шкоди [1, с. 29].

У складній структурі адміністративного процесу дисциплінарне провадження належить до категорії правозастосовних проваджень, які, на думку В.К. Колпакова «є найбільшою і найскладнішою в структурному відношенні групою адміністративних проваджень» [2, с. 328–329].

Дисциплінарному провадженню в системі адміністративних проваджень належить ключове місце, на що також звертають увагу О. М. Бандурка та М. М. Тищенко, обґрунтовуючи це тим, що «відносини, пов'язані з дотриманням дисципліни, як одна з форм соціального зв'язку між людьми, завжди мають характер управлінських» [3, с. 18].

І. І. Суховетрук визначає дисциплінарне провадження в правоохоронних органах як вид адміністративно-юрисдикційної діяльності, що здійснюється уповноваженими особами правоохоронних органів, спрямованою на всебічне й об'єктивне з'ясування обставин, причин і умов подій, оцінювання доказів винуватості або невинуватості особи, застосування до винних заходів дисциплінарного впливу за вчинений дисциплінарний проступок з метою зміцнення та забезпечення дисципліни й належного виконання правоохоронцями службових повноважень [4].

Нормативно-правове регулювання дисциплінарного провадження здійснюється низкою актів, які регулюють дисциплінарне провадження в межах загальної дисциплінарної відповідальності та спеціальної дисциплінарної відповідальності.

До першої групи належать: а) Конституція України, принципи якої є провідними для всіх сфер державної та суспільної діяльності. Суб'єктом дисциплінарного провадження є людина, життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека якої визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3); б) Кодекс законів про працю України, який містить окрему главу, присвячену трудовій дисципліні, де зазначено обов'язки працівника та засоби впливу для забезпечення трудової дисципліни.

Нормативно-правовими актами, які регулюють дисциплінарне провадження в межах спеціальної дисциплінарної відповідальності є низка законів, статутів, кодексів, положень про дисципліну та інших нормативно-правових актів, якими залежно від категорії суб'єктів визначаються особливості дисциплінарного провадження.

Серед них – Закон України «Про прокуратуру», Положення про порядок роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, Дисциплінарний статут прокуратури України та Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, якими врегульовано питання дисциплінарного провадження стосовно прокурора; закони України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», які розкривають специфіку дисциплінарного провадження щодо судді; Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що регламентує особливості дисциплінарного провадження стосовно адвоката; Закон України «Про державну службу», Постанова КМУ (Кабінету Міністрів України) від 13.06.2000 № 950 «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», наказ Національно-

го агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 № 49 «Про затвердження Порядку обліку та роботи з дисциплінарними справами, затвердженням наказом Національного агентства України з питань державної служби», наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» є правовою основою для дисциплінарного провадження щодо державного службовця. Проведення дисциплінарного провадження в Службі цивільного захисту, Збройних силах України також регламентовано окремими нормативно-правовими документами.

У межах спеціальної дисциплінарної відповідальності урегульовано й дисциплінарне провадження в органах та підрозділах Національної поліції України. Серед джерел нормативно-правового регулювання – закони України «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України», «Про запобігання корупції», «Про звернення громадян», «Про державну таємницю», «Про оперативно-розшукову діяльність»; Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України»; постанови КМУ, зокрема, «Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію» від 19.10.2016 р. № 736; відомчі накази: накази МВС України «Про затвердження Порядку підготовки та видання наказів щодо проходження служби в поліції» від 23.11.2016 № 1235, «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських МВС України» від 09.11.2016 № 1179; наказ СБУ від 12.08.2005 № 440 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю», Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України та Порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України, затверджені наказом МВС України від 07.11.2018 року № 893, та Перелік посад керівників Національної поліції України та їх повноважень щодо застосування заохочень і дисциплінарних стягнень: наказ Національної поліції України від 04.10.2018 № 929, Положення про повноваження ректора закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень, затверджене наказом МВС України 25 березня 2019 року № 209, тощо.

Враховуючи, що персонал органів Національної поліції України становлять різні категорії працівників, серед яких поліцейські, державні службовці та працівники поліції, які виконують функції, не пов'язані з несенням служби, то дисциплінарне провадження урегульовано різними нормативно-правовими актами. Залежно від категорії працівника при його проведенні керуються нормами тих чи тих нормативних джерел.

Відповідно до положень указаних нормативно-правових актів, суб'єктами дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України можливо згрупувати за їх функціями:

- суб'єкти дисциплінарної влади (особи, наділені повноваженнями, щодо застосування заходів дисциплінарного стягнення чи заохочення та призначення службового розслідування);

- суб'єкти ініціювання дисциплінарного провадження (безпосередній керівник, керівник органу, працівник підрозділу інспекції з особового складу або

підрозділу внутрішньої безпеки, особа, яка проводила перевірку діяльності органу чи підрозділу Національної поліції);

- суб'єкти, які безпосередньо проводять службове розслідування чи готують матеріали для заохочення (безпосередній керівник, працівники відділів кадрового підрозділу, інспекції з особового складу, дисциплінарна комісія);

- суб'єкти, щодо яких здійснюється провадження (будь-які особи, які займають посади відповідно до штатного розпису органів та підрозділів Національної поліції України);

- зацікавлені суб'єкти (особи, які беруть участь у справі службового розслідування: заявники, потерпілі, треті особи, захисники, представники);

- допоміжні суб'єкти (залучені особи, які сприяють дисциплінарному провадженню (свідки, спеціалісти, експерти));

- суб'єкти, що забезпечують виконання ухваленого рішення (працівники підрозділів кадрового забезпечення, документального забезпечення тощо) [1, с. 111].

Між іншим, Д. П. Полівчук пропонує додатково поділяти суб'єктів дисциплінарного провадження за обов'язковістю їх участі на дві групи – обов'язкові та факультативні. До першої групи зараховує суб'єктів дисциплінарного обвинувачення, суб'єктів дисциплінарної влади, суб'єктів, щодо яких здійснюється провадження. До другої – суб'єктів дисциплінарного захисту, суб'єктів, що сприяють дисциплінарному провадженню (потерпілі, свідки, заявники, експерти та спеціалісти) [5].

Суб'єкти, щодо яких здійснюється провадження, заявники, потерпілі, треті особи можуть користуватися допомогою захисників або представників.

Законодавство містить визначення представництва, яким є «правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства» [6].

Поняття представництва інтересів визначено лише у сфері соціальної політики як ведення переговорів від імені отримувача соціальних послуг за його дорученням (за бажанням – нотаріально оформленим); допомога в оформленні або відновленні документів; сприяння в реєстрації місця проживання або перебування; допомога в розшукуванні рідних та близьких, відновленні родинних та соціальних зв'язків; сприяння в забезпеченні доступу до ресурсів і послуг за місцем проживання / перебування, встановленні зв'язків з іншими фахівцями, службами, організаціями, підприємствами, органами, закладами, установами тощо; допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації [7].

У статті 18 Дисциплінарного статуту Національної поліції України як забезпечення поліцейському права на захист закріплено право на користування правничою допомогою. «Представником поліцейського може бути адвокат, повноваження якого підтверджені копією свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, ордером та копією договору із представником. Представник користується правами поліцейського, щодо якого проводиться службове розслідування, крім права, реалізація яких здійснюється безпосередньо поліцейським і не може бути доручена представнику, а також користується правами з урахуванням обмежень, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України, законами України «Про захист персональних

даних», «Про державну таємницю» та іншими законами з моменту надання дисциплінарній комісії підтверджених документів» [8].

На цей момент також звертає увагу Д. Є. Жеребцов, зауважуючи, що «право поліцейського на захист, яке передбачено ст. 18 Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», не повинно замикатися лише на стадії проведення службового розслідування, як це є сьогодні, а має поширюватися на всі стадії порядку застосування дисциплінарного стягнення» та пропонує викласти ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» так: «Право поліцейського на захист полягає у можливості відстоювати власні права в дисциплінарному провадженні будь-якими не забороненими законом способами» [9, с. 173–174].

На нашу думку, реалізація права на захист поліцейського в дисциплінарному провадженні шляхом залучення до справи саме професійного правника – адвоката має як переваги так і недоліки. З одного боку, адвокат забезпечує професійну правничу допомогу, з іншого – по-перше, така спеціалізація є вузько спрямованою, через що складно знайти спеціаліста в цій сфері, по-друге, незважаючи на широке коло суб'єктів, які мають право надавати правничу допомогу, закон обмежує поліцейських, залишаючи можливість звертатися лише до адвокатської спільноти, хоча гарних спеціалістів з питань, які стосуються проведення дисциплінарного провадження, простіше й оперативніше знайти в своєму оточенні. Як наслідок, здебільшого працівники, дисциплінарний проступок яких розглядають, не використовують повною мірою закріплене право на захист. Окрім того, можливість вибирати забезпечила б реальне отримання правничої допомоги, а також психологічну підтримку, що є надзвичайно важливим для особи, стосовно якої здійснюється дисциплінарне провадження. Відповідно до зазначеного, законодавство потребує вдосконалення забезпечення поліцейському права на захист у дисциплінарному провадженні.

Для забезпечення в дисциплінарному провадженні принципу об'єктивної істини, який полягає у використанні всіх можливостей для виявлення і залучення всіх фактів, обставин, доказів, що мають значення встановлення істини, правильному їх оцінюванню недопущення упередженого ставлення щодо їх оцінки чи відносно особи, що вчинила проступок при прийнятті рішення, а також принципу гласності, який реалізується через відкритість юридичного процесу як для учасників, так і для суспільства, а також через контроль за діяльністю поліції, представники громадськості беруть участь у спільному розгляді скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України. Представники громадськості, яких залучають до складу дисциплінарних комісій, повинні мати бездоганну репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет.

Відповідно до положень Закону України «Про державну службу» до складу дисциплінарної комісії з розгляду дисциплінарних справ також входять представники профспілкової організації та можуть залучатися представники громадських об'єднань.

У дисциплінарному провадженні, що здійснюється в органах та підрозділах Національної поліції України, зацікавленими суб'єктами, які беруть участь у проведенні службового розслідування, можуть бути: заявни-

ки, потерпілі, треті особи, захисники, представники, професійні спілки.

Діяльність профспілок є однією з гарантій професійної діяльності поліцейських з метою захисту їхніх трудових, соціально-економічних прав та законних інтересів.

Професійні об'єднання та спілки мають право здійснювати представництво і захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів своїх членів в органах, що розглядають індивідуальні та колективні трудові спори, при реалізації ними конституційного права на звернення за захистом своїх прав до судових органів, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також міжнародних судових установ [10]. Також, реалізуючи право поліцейських на правничу допомогу та захист їхніх прав та інтересів під час розгляду скарг або під час проведення службових розслідувань, професійна спілка може забезпечити поліцейського послугами адвоката.

Заявники, потерпілі, треті особи в дисциплінарному провадженні можуть захищати свої інтереси особисто або користуватися допомогою захисників чи представників (законних представників) у випадках, якщо діями поліцейського або інших працівників поліції завдано шкоди фізичним або юридичним особам.

Відповідно до положень Закону України «Про звернення громадян» заявники, потерпілі, їхні представники мають право ознайомитися з матеріалами перевірки, подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу, а також отримати письмову відповідь про результати розгляду їхнього звернення [11].

Отже, у дисциплінарному провадженні в органах Національної поліції України представниками (захисниками) особи є: представник громадськості як член дисциплінарної комісії; представники зацікавлених суб'єктів, які беруть участь у проведенні службового розслідування: заявників, потерпілих, третіх осіб; професійні спілки; представник (захисник) – адвокат, який представляє інтереси працівника поліції.

Розглядаючи роль та місце представника (захисника) особи в дисциплінарному провадженні, слід відмітити, що представник виконує допоміжну роль, його участь є не обов'язковою, але бажаною, адже він здійснює вагомий вплив, надаючи правничу допомогу та підтримуючи особу, чий інтерес захищає, маючи «холодний» погляд на ситуацію.

Представництво в дисциплінарному провадженні в органах поліції зарубіжних країн має свою специфіку. Наприклад, в поліції Англії та Вельсу в дисциплінарному провадженні працівник поліції має право на представництво та захист своїх прав, яке реалізується шляхом залучення «друга поліцейського». До його функцій під час участі в дисциплінарному провадженні входять: представництво інтересів поліцейського, консультування під час дисциплінарного провадження, апеляційне оскарження, супроводження на співбесіди, збори чи заслуховування під час дисциплінарного провадження, надання підтверджувальних доказів, надання заяв чи відповідей від імені поліцейського, забезпечення справедливості стосовно працівника поліції.

У разі випадку поліцейський обирає «друга» серед поліцейських свого підрозділу або його призначає Асоціація працівників поліції. «Другом поліцейського» може бути не лише інший поліцейський, але тоді обрана особа погоджується з керівником поліції. До його функцій входить консультування під час дисциплінарного провадження, апеляційного оскарження, супрово-

дження на співбесіди, збори чи заслуховування під час дисциплінарного провадження, надання підтверджувальних доказів, надання заяв чи відповідей від імені поліцейського, забезпечення справедливості стосовно працівника поліції. Час, використаний на представництво та захист інтересів працівника поліції в дисциплінарному провадженні «другом поліцейського», зараховується як робочий та оплачується [12; 13]. Саме цей досвід – залучення до дисциплінарного провадження іншого поліцейського як представника та захисника особи – підняв би рівень забезпечення правничої допомоги в органах Національної поліції України.

У Польщі питання дисципліни врегульовано Кодексом поведінки співробітників правопорядку (Kodeks postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego), Правилами професійної етики поліцейського та Декларацією про поліцію, відповідно до яких співробітник поліції несе дисциплінарну відповідальність. Дисциплінарне провадження проводиться дисциплінарним представником. У разі перегляду справи призначається комісія, що налічує трьох офіцерів, один з яких є представником місцевої профспілки поліцейських та забезпечує представництво інтересів поліцейського, справа якого розглядається [14; 15; 16].

Важливу роль у дисциплінарному провадженні стосовно поліцейських у Федеративній Республіці Німеччина відіграє профспілка співробітників поліції (GdP), яка бере участь у громадських та політичних дискусіях, стосовно внутрішньої безпеки, привертає увагу до небажаних змін у суспільстві загалом та в окремих районах, допомагає своїм членам на місцях у всіх повсякденних професійних питаннях, захищаючи їхні інтереси [17; 18].

Одним з основних правил для працівника при допущенні дисциплінарного порушення є вимога негайно зв'язатися зі своєю районною групою GdP або з офіцером дисциплінарної захисту GdP, перш ніж робити заяву про це чи надавати якісь пояснення. Спираючись на положення Закону про захист прав (Rechtsschutzordnung (RSO)), член профспілки подає до неї заяву про правовий захист, у відповідь на яку профспілка забезпечує «дисциплінарного захисника», який представляє та захищає права та інтереси поліцейського.

Досвід Німеччини та Польщі, а саме щодо активної позиції профспілки в участі в дисциплінарному провадженні, слід впровадити на законодавчому рівні та в практичну діяльність в органах Національної поліції України.

Щодо досвіду представництва в дисциплінарному провадженні в США відмітимо, що через федеративну форму державного устрою країни в кожному Департаменті поліції США існують документи, які регулюють питання дотримання дисципліни та застосування дисциплінарних стягнень, зокрема, «Police Department Standard Operating Procedure. (Discipline)» – Стандартний порядок дій Департаменту поліції щодо дисципліни та «Police Department Code of Conduct» – Кодекс поведінки Департаменту поліції. Питання проведення дисциплінарного провадження в апеляційній інстанції урегульовано також вимогами Положення про Комісію з державної служби («Civil Service Commission»), яка є федеральним урядовим агентством. Збори Комісії про-

водяться щомісячно та є відкритими для громадськості. Civil Service Commission є неупередженим, незалежним органом, який розглядає та врегульовує апеляції, подані державними, окружними й муніципальними службовцями державної служби, кандидатами на роботу й компетентними органами. Вона забезпечує апеляційне провадження та надає справедливі й неупереджені рішення. Комісія після повного та всебічного розгляду апеляції уповноважена підтримати або змінити дисциплінарні заходи, але не посилити. Рішення Комісії з державної служби є обов'язковим для обох сторін та може бути оскаржене лише в окружному суді [19].

Обов'язкове представництво громадськості в складі комісії з державної служби, її незалежність від органів поліції є наступним корисним моментом, який можливо запозичити для забезпечення максимально об'єктивного розгляду справи та захисту інтересів усіх зацікавлених сторін.

Висновки. Представник чи захисник особи в дисциплінарному провадженні відіграє не менш важливу роль, ніж в інших видах проваджень, як в адміністративному процесі, так і в кримінальному чи цивільному процесі, адже так само покликаний забезпечити представлення та захист прав та інтересів особи максимально повною мірою. Працівники поліції наділені повноваженнями для забезпечення правопорядку та протидії злочинності, у зв'язку з чим можуть стати мішенню для несправедливих звинувачень або ж переступити інтереси служби в силу якихось обставин. Так само громадяни, юридичні особи можуть постраждати від дій поліції. І в кожному випадку можливість скористатися допомогою представника чи адвоката в дисциплінарному провадженні забезпечує об'єктивність його проведення, урахування всіх обставин та інтересів зацікавлених осіб. Представник (захисник) особи є тим суб'єктом дисциплінарного провадження, участь якого забезпечує реальне надання правової допомоги, нівелювання можливого тиску на особу та психологічну підтримку.

Дослідження зарубіжного досвіду забезпечує погляд на процедуру під «новим кутом» і дає змогу визначити способи її вдосконалення. Так, доцільно запровадити закордонний досвід на прикладі дисциплінарного провадження в поліції Англії та Вельсу, а саме «друга поліцейського», який, здійснюючи представництво інтересів поліцейського, консультує його, супроводжує на заслуховування, допомагає в наданні доказів, заяв чи відповідей, забезпечує справедливий розгляд дисциплінарної справи.

Діяльність профспілки Національної поліції України в розглянутому напрямі потребує не просто активізації, а визнання його пріоритетним та таким що потребує реальної реалізації з оприлюдненням результатів і досягнень. Нормативно-правове закріплення можливості участі профспілки в дисциплінарному провадженні як представника особи сприятиме покращенню захисту прав та інтересів працівників, додасть їй впливовості та підніме представницьку діяльність профспілки на функціонально новий рівень.

Запровадження обов'язковості представництва громадськості в складі дисциплінарної комісії забезпечуватиме об'єктивність розгляду справи та кращий захист інтересів всіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел

1. Медведенко Н. В., Медведенко С. В., Ковальова О. В. Правові та організаційні засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України : монографія. Одеса : Видавець Букаєв В.В., 2019. 223 с.
2. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

3. Бандурка О. М., Тищенко М. М. Адміністративний процес : підручник для вищих навч. закл. Київ : Літера ЛТД, 2002. 288 с.
4. Суховетрук І. І. Адміністративно-юрисдикційні провадження, які здійснюються правоохоронними органами України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Держ. наук.-досл. ін-т МВС України Київ, 2017. 21 с.
5. Полівчук Д. П. Дисциплінарне провадження в органах внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2011. 21 с.
6. Цивільний кодекс України : Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 18.09.2023).
7. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг : Наказ, Класифікатор від 23.06.2020 № 429 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення: 18.09.2023).
8. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. БД «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19/conv#Text> (дата звернення: 20.09.2023).
9. Жеребцов Д. Є. Особливості правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських в Україні : дис. ... д-ра філ. : 081 «Право». / Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2023. 209 с.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/paran168#n168> (дата звернення: 20.09.2023).
11. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/393/96-vr> (дата звернення: 22.09.2023).
12. Final Home Office Guidance. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/664940/Final_Home_Office_Guidance.pdf (last accessed: 28.09.2023).
13. Disciplinary procedure – police staff. Head of Department, Human Resources Review. URL: <http://www.derbyshire.police.uk/Documents/About-Us/Freedom-of-Information/Policies/DisciplinaryProcedureforPoliceStaff.pdf> (last accessed: 28.09.2023).
14. Kodeks postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego wybrane treści z Rezolucji 34/169 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych. URL: <http://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9074,Kodeks-postepowania-funkcjonariuszy-porzadku-prawnego.html> (last accessed: 28.09.2023).
15. Deklaracja o policji URL: <http://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9073,Deklaracja-o-Policji.html> (last accessed: 28.09.2023).
16. Zasady etyki zawodowej policjanta: Załącznik do zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji Z dnia 31 grudnia 2003 r. URL: <https://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9072,Zasady-etyki-zawodowej-policjanta.html> (last accessed: 28.09.2023).
17. Gewerkschaft der Polizei URL: https://www.gdp.de/gdp/gdpbupo.nsf/id/Bundespolizei_Home (last accessed: 28.09.2023).
18. Rechtsschutzantrag. URL: [https://www.gdp.de/gdp/gdpmp.nsf/id/antrag/\\$file/GdP%20M-V%20-%20Rechtsschutzantrag_2010.doc](https://www.gdp.de/gdp/gdpmp.nsf/id/antrag/$file/GdP%20M-V%20-%20Rechtsschutzantrag_2010.doc) (last accessed: 28.09.2023).
19. Civil Service Commission. URL: <http://www.state.nj.us/csc/about/about/> (last accessed: 27.09.2023).

References

1. Medvedenko, N.V., Medvedenko, S.V., & Kovalova, O.V. (2019). *Pravovi ta orhanizatsiini zasady dystsyplinarnoho provadzhennia v orhanakh Natsionalnoi polit sii Ukrainy [Legal and Organizational Principles of Disciplinary Proceedings in the Bodies of the National Police of Ukraine]*. Odesa : Vydavets Bukaiev V.V. [in Ukrainian].
2. Kolpakov, V. K. (1999). *Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]*. Kyiv : Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Bandurka, O.M., & Tyshchenko, M.M. (2002). *Administratyvnyi protses [Administrative process]*. Kyiv : Litera LTD [in Ukrainian].
4. Sukhovetruk, I. I. (2017). *Administratyvno-yurysdyktsiini provadzhennia, yaki zdiisniuutsia pravookhoronnymy orhanamy Ukrainy [Administrative and jurisdictional proceedings conducted by law enforcement agencies of Ukraine] Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Derzh. nauk.-dosl. in-t MVS Ukrainy [in Ukrainian].
5. Polivchuk, D.P. (2011). *Dystsyplinarne provadzhennia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy [Disciplinary proceedings in the internal affairs agencies of Ukraine] Candidate's thesis*. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskiy derzh. un-t vnutr. sprav. [in Ukrainian].
6. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]. (2003, January 16). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
7. Pro zatverdzhennia Klyasyfikatora sotsialnykh posluh [On approval of the Classifier of social services] (Order). (2020, June 23) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>.
8. Pro Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi polit sii Ukrainy [On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine] (Zakon Ukrainy). (2018, March 15) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19/conv#Text>.
9. Zherebtsov D.Ie. (2023). *Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання dystsyplinarnoi vidpovidalnosti politseiskyykh v Ukraini [Peculiarities of legal regulation of disciplinary responsibility of police officers in Ukraine]*. *Phd's thesis*. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
10. *Pro profesiini spilky, yikh prava ta harantii diialnosti [On trade unions, their rights and guarantees of activity]*. (1999, September 15). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1045-14/paran168#n168>.
11. *Pro zvernennia hromadian [On citizens' appeals]*. (1996, Oktober 02). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/393/96-vr>.

12. Final Home Office Guidance. (2017). Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/664940/Final_Home_Office_Guidance.pdf.
13. Disciplinary procedure – police staff. Head of Department, Human Resources Review. Retrieved from <http://www.derbyshire.police.uk/Documents/About-Us/Freedom-of-Information/Policies/DisciplinaryProcedureforPoliceStaff.pdf>.
14. Kodeks postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego wybrane treści z Rezolucji 34/169 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych. (2016, July 21). Retrieved from <http://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9074,Kodeks-postepowania-funkcjonariuszy-porzadku-prawnego.html>.
15. Deklaracja o policji. (2016, July 21). Retrieved from <http://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9073,Deklaracja-o-Policji.html>.
16. Zasady etyki zawodowej policjanta: Załącznik do zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji. (2003, December 31). Retrieved from <https://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/akty-prawne-i-dokumenty/9072,Zasady-etyki-zawodowej-policjanta.html>.
17. Gewerkschaft der Polizei. Retrieved from https://www.gdp.de/gdp/gdpbupo.nsf/id/Bundespolizei_Home.
18. Rechtsschutzantrag. Retrieved from [https://www.gdp.de/gdp/gdmp.nsf/id/antrag/\\$file/GdP%20M-V%20-%20Rechtsschutzantrag_2010.doc](https://www.gdp.de/gdp/gdmp.nsf/id/antrag/$file/GdP%20M-V%20-%20Rechtsschutzantrag_2010.doc).
19. Civil Service Commission. Retrieved from <http://www.state.nj.us/csc/about/about/>.

Medvedenko Nadiia,

Candidate of Law

(Odesa State University of Internal Affairs, Odesa)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6833-7852>

Medvedenko Serhii,

PhD in Philosophy, Associate Professor

(Odesa State University of Internal Affairs, Odesa)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9441-8552>

THE PLACE OF A PERSON’S REPRESENTATIVE (DEFENDER) IN DISCIPLINARY PROCEEDINGS IN POLICE BODIES: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

In this article, the authors considered the peculiarities of representation in disciplinary proceedings in the bodies of the National Police of Ukraine. Attention was drawn to the specifics of its normative and legal regulation, which is carried out by a fairly wide range of acts that regulate disciplinary proceedings within the framework of general disciplinary responsibility and special disciplinary responsibility.

It was noted that disciplinary proceedings in the bodies of the National Police of Ukraine are carried out against three categories of persons: police officers, civil servants and police officers who perform functions not related to the performance of their duties. This determines the peculiarities of the application of normative legal acts in a specific case.

Most often, the need for representation in disciplinary proceedings carried out in the bodies and units of the National Police of Ukraine arises from persons whose actions are being conducted, or interested persons, who may be applicants, victims and third parties.

Peculiarities of representation in disciplinary proceedings in the police bodies of foreign countries are studied using the example of the police of England and Wales, Poland, the USA, and the Federal Republic of Germany.

Attention was drawn to the possibilities of improving disciplinary proceedings in the bodies of the National Police of Ukraine, in particular by integrating certain aspects of the experience of representation in the disciplinary proceedings of the police of foreign countries.

Key words: *representative, protection of rights and interests of a person, lawyer, disciplinary proceedings, police, foreign experience.*

Надіслано до редколегії 25.09.2023